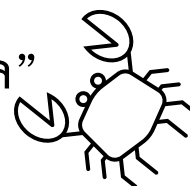

รายงานผลการดำเนินโครงการ
เสริมพลังชุมชน “บ้านนี้มีรัก(ษ์) พิทักษ์ปูทะเล”
(การจัดการระบบน้ำในชุมชน เพื่อการเพาะฟักปูทะเล

ทีม GEN A จิตอาสาเปลี่ยนแปลงชุมชน
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี

ชื่อโครงการ เสริมพลังชุมชน “บ้านนี้มีรัก(ษ์) พิทักษ์ปูทะเล”

☐ โครงการใหม่

☒ โครงการต่อเนื่อง

*ขยายผลต่อยอดจากโครงการพลังจิตอาสาขับเคลื่อนชุมชน บ้านหนองบัว พื้นที่สีเขียวเพื่อการเรียนรู้และอนุรักษ์อย่างยั่งยืน (Go Green Sandbox : Ban Nong Bua ปี พ.ศ. 2565

ผู้รับผิดชอบโครงการ : ทีม GEN A จิตอาสาเปลี่ยนแปลงชุมชน

สถาบันการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี

อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ : อาจารย์ชัชวาลย์ มากสินธุ์ และ อาจารย์สามารถ จันทนา

หลักการและเหตุผล

จากการดำเนินโครงการพลังจิตอาสาขับเคลื่อนชุมชน บ้านหนองบัว พื้นที่สีเขียวเพื่อการเรียนรู้และอนุรักษ์อย่างยั่งยืน (Go Green Sandbox : Ban Nong Bua ในปี พ.ศ.2565 ของทีม GEN A จิตอาสาเปลี่ยนแปลงชุมชน ซึ่งทำกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชายเลน ด้วยการสร้างนวัตกรรมการเพาะปลูกต้นโกงกางด้วยขยะทะเล “กระบอกไม้ไผ่” และฟื้นฟูพื้นที่ป่าชายเลนที่เสื่อมโทรมให้กลับคืนมา โดยชุมชนสามารถจัดการตนเองได้ และการนำขยะขวดพลาสติกในทะเล มาทำอิฐทางเดินเท้า เพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนาพื้นที่สาธารณะของชุมชน จนทำให้บ้านสำเภาคว่า เป็นที่รู้จัก และเป็นสถานที่จัดกิจกรรมเรียนรู้ และจิตอาสาด้านสิ่งแวดล้อมให้กับหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนอย่างต่อเนื่อง จนเกิดการพัฒนาแคมเปญการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์ คือ ททท. เที่ยวทำดีเพื่อธรรมชาติ ในปี 2566 โดยได้รับการสนับสนุนจากธนาคารออมสิน

ภาพ หน่วยงานภาครัฐ เอกชน มาทำกิจกรรม CSR ที่บ้านหนองบัว

ทีม GEN A จิตอาสาเปลี่ยนแปลงชุมชน ยังคงทำงานพัฒนาชุมชนในพื้นที่ชุมชนบ้านหนองบัว (เขาสำเภาคว่า) อย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน โดยชุมชนสามารถจัดการตนเองได้ในฐานกิจกรรมเรียนรู้เชิงอนุรักษ์ สามารถบริหารจัดการฐานกิจกรรม สร้างรายได้ให้กับชุมชน และจากผลการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ของบ้านหนองบัว (เขาสำเภาคว่า) ทำให้เป็นที่รู้จักขององค์กรภายนอกอย่างแพร่หลาย และในปี พ.ศ.2566 บริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน หรือ ปตท.สผ. ได้เข้ามาประสานพื้นที่ชุมชน และอาจารย์ที่ปรึกษาทีม GEN A จิตอาสาเปลี่ยนแปลงชุมชน โดยมีความประสงค์เข้ามาเสริมหนุนกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทะเลและชายฝั่ง ซึ่งต้องการผลักดันให้บ้านหนองบัว (เขาสำเภาคว่า) เป็นพื้นที่ต้นแบบด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งต้นแบบตามนโยบาย Ocean For Life ทะเลคือชีวิต ของ ปตท.สผ. ทั้งนี้ต้องการให้เกิดการพัฒนาต่อยอดกิจกรรม

ด้านการอนุรักษ์ปูทะเล ด้วยการเพาะฟักสัตว์น้ำเศรษฐกิจ ขยายผลจากแนวคิดธนาคารปู ที่ชุมชนดำเนินการ อยู่แล้ว ให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพมากขึ้น โดยทาง ปตท.สผ. จะสนับสนุนงบประมาณก่อสร้างอาคาร ศูนย์เพาะฟักสัตว์น้ำเศรษฐกิจให้กับชุมชน และให้ทีมคณาจารย์ นักศึกษา ร่วมกับชุมชนสร้างการเรียนรู้ด้านการเพาะฟักปูทะเล ให้ตอบโจทย์ และสามารถแก้ไขปัญหาที่ชุมชนกำลังเผชิญอยู่ให้เกิดผลการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และบูรณาการร่วมกับกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ที่ทีม GEN A ได้ดำเนินการอยู่แล้ว เพื่อเติมเต็มความสมบูรณ์ในกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งให้กับบ้านหนองบัว (เขาสำเภาคว่า เป็นแหล่ง เรียนรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งทะเล ของภูมิภาคตะวันออก และต้นแบบให้กับชุมชนชายฝั่งทะเลอ่าวไทย ซึ่งเป็นพื้นที่เป้าหมายการพัฒนา 17 จังหวัด ในเครือข่ายของ ปตท.สผ. ด้วยเหตุนี้ ทีม GEN A จิตอาสาเปลี่ยนแปลง ชุมชน จึงได้ดำเนินโครงการเสริมพลังชุมชน “บ้านนี้มีรัก(ษ์) พิทักษ์ปูทะเล” ในปีงบประมาณ 2568 (ตุลาคม 2567 - กรกฎาคม 2568 โดยร่วมกับบริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน หรือ ปตท.สผ. และ ขยายแนวร่วมการขับเคลื่อนโครงการกับนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อให้โครงการนี้ บรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย นอกจากนี้ ทีม GEN A ยังมุ่งเป้าในการสร้างการรับรู้ ความตระหนักด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล ให้กับกลุ่มเด็กและ เยาวชนในพื้นที่ชุมชนมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ทีม GEN A จิตอาสาเปลี่ยนแปลงชุมชน ตระหนักว่าปัจจุบันทรัพยากรปูทะเล (*Scylla serrata* Forskal) ของไทยมีปริมาณลดน้อยลง เนื่องจากชาวประมงพื้นบ้านหันไปจับปูเป็นอาชีพมากขึ้น มาตการ ที่ห้ามจับปูทะเลไข่นอกกระดอง และปูขนาดเล็กที่ใช้อยู่ในปัจจุบันไม่มีผลในทางปฏิบัติ และป่าไม้ชายเลนถิ่นที่อยู่ อาศัยและแหล่งอาหารธรรมชาติของ ปูลดน้อยลง ปูที่จับได้มีขนาดลดลงเป็นดรรชนีชี้ให้เห็นว่า ทรัพยากรปูทะเล ในปัจจุบันได้ถูกใช้อย่างหนัก จำเป็นต้องหาวิธีแก้ไข จึงเกิดแนวคิดการขยายผลความรู้ และสร้างความตระหนัก การอนุรักษ์ปูทะเล ให้เป็นวิถีของชาวประมงพื้นบ้าน ตั้งแต่ระดับครัวเรือนไปจนถึงระดับชุมชน และสามารถ สร้างการเรียนรู้ภูมิปัญญาชาวบ้านเรื่องการเพาะฟักปู ผสมผสานกับวิทยาการสมัยใหม่ ให้เกิดการเรียนรู้ที่ เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน ชาวบ้านทำได้เอง และเสริมสร้างประสิทธิภาพการอนุรักษ์ปูทะเลให้กับชาวประมงพื้นบ้าน อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อถอดบทเรียนการอนุรักษ์ปูของชาวบ้านในชุมชน เข้าใจปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้น
2. เพื่อออกแบบ และพัฒนารูปแบบการเพาะฟักปูทะเล ที่สอดคล้องบริบทชุมชน
3. เพื่อสร้างการรับรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล ทั้งการเพาะปู ขยะทะเล และป่าชายเลน
ให้กับเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชุมชน

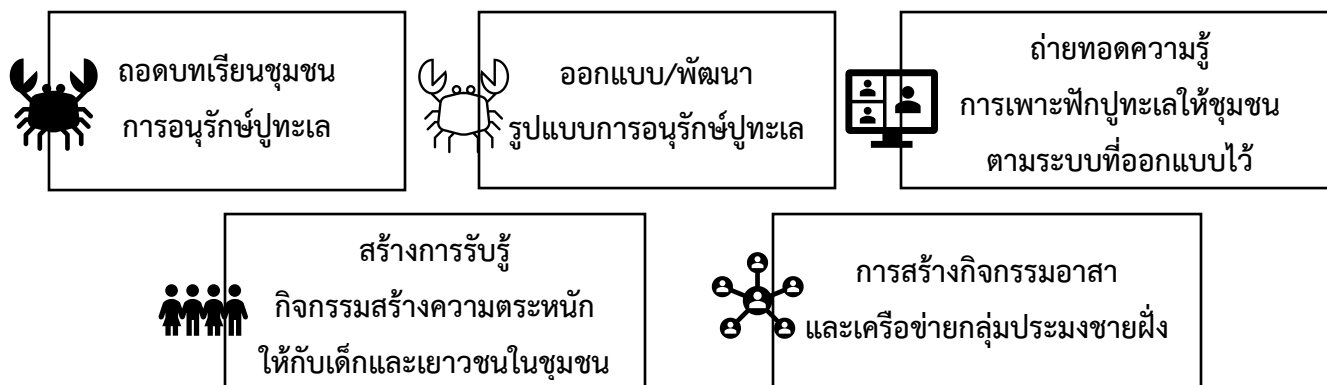
กลุ่มเป้าหมาย

- แกนนำกลุ่มเขาสำเภาคว่า (อนุรักษ์บ้านหนองบัว สมาชิกจำนวน 20 คน
- เด็กและเยาวชน ประมาณ 100 คน ในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง
- จิตอาสา/อาสาสมัคร จากภายนอกชุมชน ที่สนใจกิจกรรมการอนุรักษ์ปูทะเล และป่าชายเลน จำนวน 500 คน

ระยะเวลาดำเนินโครงการ

- ดำเนินการถอดบทเรียนการเพาะฟักปูทะเล	ตุลาคม - พฤศจิกายน 2567
- ออกแบบ พัฒนารูปแบบการเพาะฟักปูทะเล	ธันวาคม 2567 - มีนาคม 2568
- ถ่ายทอดความรู้การเพาะฟักปูทะเล ให้กับแกนนำกลุ่มอนุรักษ์	เมษายน 2568
- สร้างการรับรู้ ความตระหนักให้กับเด็กและเยาวชน	พฤษภาคม 2568
- เสริมพลังจิตอาสา เครือข่ายการอนุรักษ์ชุมชนชายฝั่ง	กรกฎาคม 2568

กิจกรรมการดำเนินโครงการ (Action for Change)

ค่าเป้าหมาย/ตัวชี้วัดความสำเร็จโครงการ

วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
1. เพื่อถอดบทเรียนการอนุรักษ์ปูของชาวบ้านในชุมชน เข้าใจปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้น	1.จำนวนครั้งเวทีการถอดบทเรียนร่วมกัน 2.ร้อยละสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์เข้าร่วม	2 ครั้ง 80 (จาก 20 คน)
2. เพื่อออกแบบ และพัฒนารูปแบบการเพาะฟักปูทะเล ที่สอดคล้องบริบทชุมชน	1.จำนวนระบบการเพาะฟักปูที่พัฒนาขึ้นในการแก้ไขปัญหาให้ชุมชน 2.นำนวนนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้น	1 ระบบ 1 นวัตกรรม
3.เพื่อสร้างการรับรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลให้กับเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชุมชน และบุคคลภายนอก/จิตอาสาที่สนใจ	1.จำนวนเด็กและเยาวชนในสถานศึกษาของชุมชนเข้าร่วมโครงการ 2. บุคคลภายนอก/จิตอาสา เข้าร่วมกิจกรรม/ศึกษาเรียนรู้ในชุมชน	100 คน 500 คน
4.เพื่อสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายชุมชนประมงชายฝั่งอ่าวไทย	3. ร้อยละของจังหวัดชายฝั่งทะเลอ่าวไทยในเครือข่ายที่มาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้	ร้อยละ 50 (17 จังหวัด)

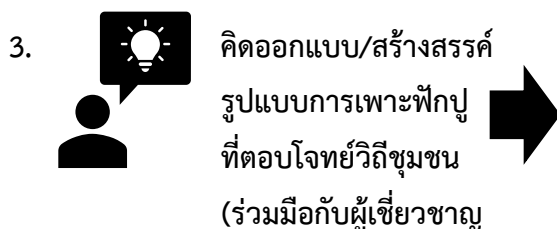
กระบวนการดำเนินโครงการ /วิธีการดำเนินงาน

สร้างเวทีประชุมแบบมีส่วนร่วม เพื่อเรียนรู้ร่วมกันกับชาวบ้าน ชวนคิด-ชวนคุย ถอดบทเรียนการเพาะฟักปูทะเลว่าชาวบ้านทำอย่างไรได้ สำเร็จ หรือ ล้มเหลวเพราะอะไร พบปัญหาอุปสรรคอะไร

วิเคราะห์ข้อมูลจากเวทีถอดบทเรียน กำหนดปัญหาที่แท้จริง (Pain point โดยต้องมาจากกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

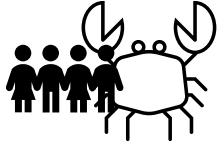

นำปัญหา มากำหนดแนวทางการแก้ไข (Solution และออกแบบ สร้างสรรค์ด้วยองค์ความรู้ วิทยาการสมัยใหม่ โดยในขั้นตอนนี้ จะต้องดึงนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาร่วมออกแบบ และพัฒนารูปแบบ วิธีการ ตามหลักวิชาการ

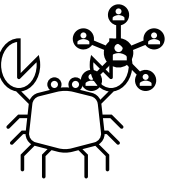
4. สร้าง/พัฒนาการเพาะฟักปูทะเลตามที่ได้ศึกษาและออกแบบไว้

การนำแนวคิดที่ออกแบบในขั้นตอนที่ 3 มาดำเนินการให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม โดยขั้นตอนนี้ ทำงานร่วมกับนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญ ในการคำปรึกษา และช่วยเหลือในขั้นตอนที่นักศึกษา ไม่สามารถดำเนินการได้
5. ทดสอบ Prototype ที่ออกแบบและพัฒนา

ขั้นตอนนี้ เป็นการทดสอบระบบ ที่ได้พัฒนาขึ้น ว่าสามารถทำได้จริงหรือไม่ มีปัญหาการใช้งานอย่างไร สามารถแก้ไขปัญหให้กับชุมชนอย่างไร โดยขั้นตอนนี้ จะมีการปรับปรุงพัฒนา กรณีพบปัญหา เพื่อให้สามารถใช้งานได้จริง
6. ถ่ายทอดให้กับชุมชนสามารถทำได้เอง

ขั้นตอนนี้ จะถ่ายทอดความรู้ วิธีการที่ได้พัฒนา ออกแบบให้กับชุมชน ให้มีความเข้าใจ และสามารถทำได้เอง
7. สร้างการรับรู้ความตระหนักในกลุ่มเด็กและเยาวชน

ขั้นตอนนี้ สร้างกิจกรรมรับรู้ ให้กับเด็กและเยาวชนของสถานศึกษาในพื้นที่ และใกล้เคียงชุมชน ในรูปแบบค่ายเรียนรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง “จากภูผาสู่หานที”
8. เสริมการเรียนรู้กิจกรรมจิตอาสาเชิงอนุรักษ์ให้กับบุคคลในสังคมที่สนใจ

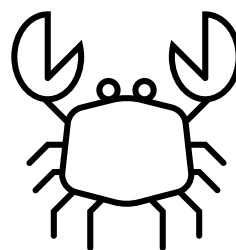
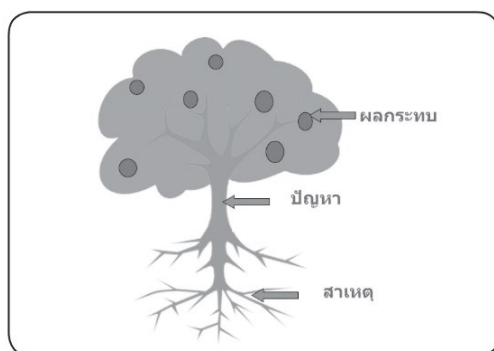
ขั้นตอนนี้ เป็นการนำแนวคิด รูปแบบ และกิจกรรมการอนุรักษ์ปูทะเล ที่พัฒนาขึ้น สร้างการเรียนรู้ให้กับบุคคลภายนอก ที่สนใจการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล ซึ่งเข้ามาทำกิจกรรมจิตอาสา / อาสาสมัครในชุมชน และเป็นกระบวนการเสริมพลังชุมชน ให้สามารถถ่ายทอดความรู้ และกิจกรรมการอนุรักษ์ปูทะเล ให้กับชุมชนได้
9. แลกเปลี่ยนเรียนรู้เครือข่ายชุมชนประมงชายฝั่งอ่าวไทย

ขั้นตอนนี้ เป็นการเชื่อมโยงการทำงานเชิงพื้นที่ร่วมกันของชุมชนประมงชายฝั่งในเครือข่ายของ ปตท.สผ. เพื่อตอบโจทยให้บ้านหนองบัว (เขาสำเภาคว่ำ เป็นแหล่งเรียนรู้ และพื้นที่ตัวอย่างด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล ที่ชุมชนสามารถจัดการตนเองได้

การวิเคราะห์ปัญหา (Pain Point โดยใช้เครื่องมือ

ต้นไม้แห่งปัญหา (Problem Tree

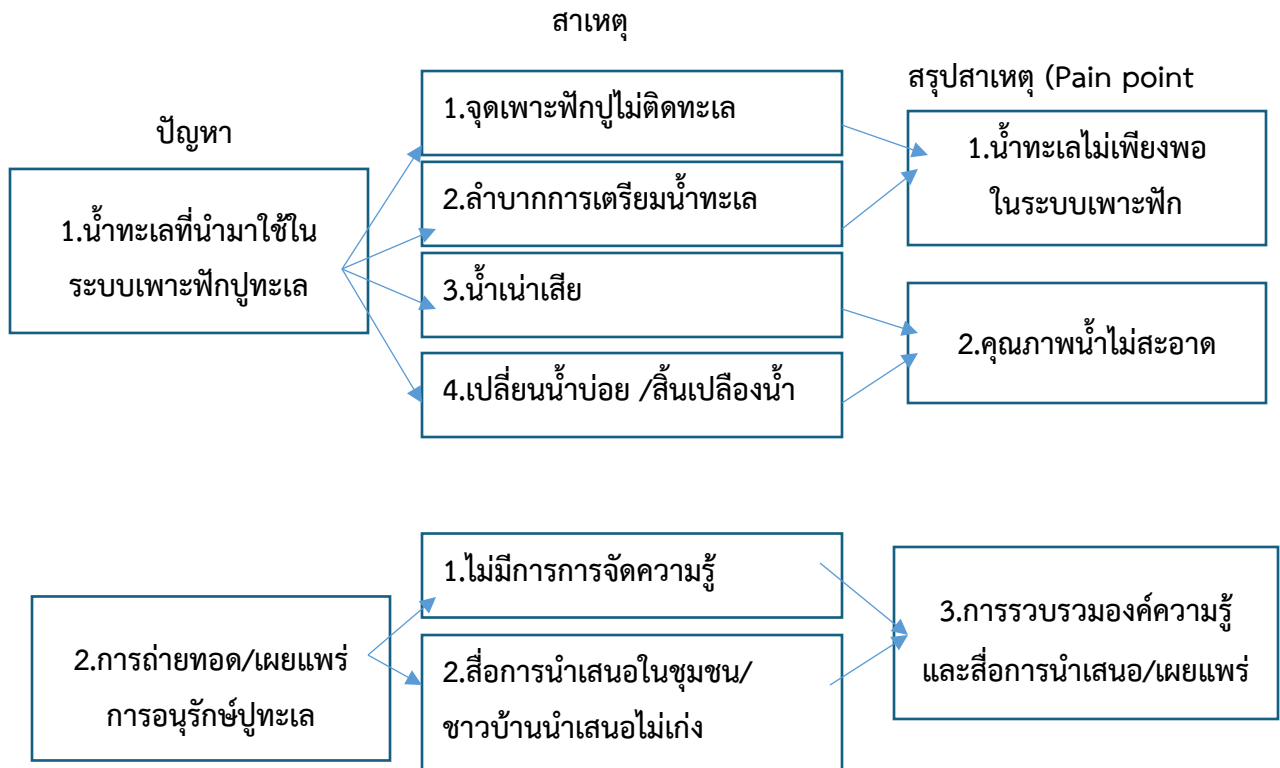
การทำเวทีพุดคุยกับสมาชิกกลุ่มเขาสำเภาคว่ำ (บ้านหนองบัว เรื่องการเพาะฟักปูทะเล เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2567 ณ ศาลาประมวงรวมใจ หมู่ 9 ตำบลกระแจะ อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี โดยอาจารย์ที่ปรึกษา และนักศึกษาแกนนำ GEN A เปลี่ยนแปลงชุมชน ได้จัดขึ้นนั้น เพื่อศึกษาปัญหาการเพาะฟักปูทะเลของชาวบ้าน การกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาาร่วมกันแบบมีส่วนร่วม และนำปัญหาไปออกแบบวิธีการแก้ไขปัญหาให้เหมาะสม โดยข้อมูลจากเวทีทำให้ได้รับรู้ปัญหาสำคัญของการเพาะฟักปูทะเล ซึ่งได้ใช้เครื่องมือต้นไม้แห่งปัญหา (Problem Tree วิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ และผลกระทบ ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

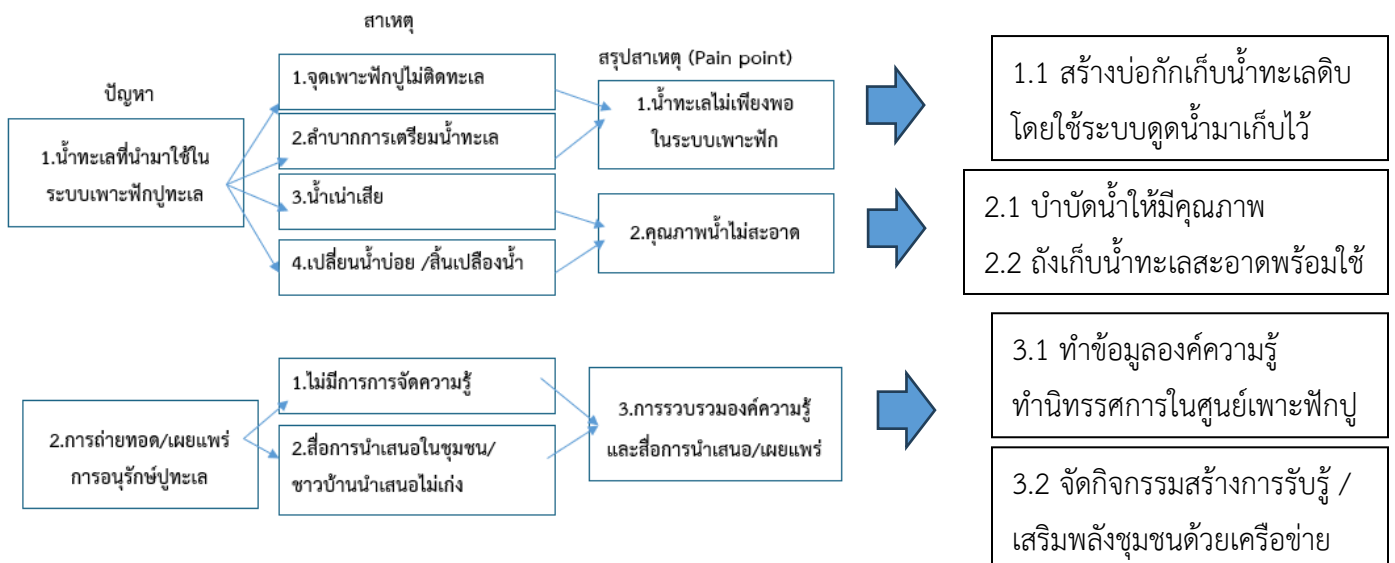
การเพาะฟักปูทะเล

ใบ (ผลกระทบ)	ลำต้น (ปัญหา)	ราก (สาเหตุ)
1. น้ำเน่าในระบบเพาะฟัก ต้องเปลี่ยนน้ำบ่อย ทำให้เปลืองน้ำ ซึ่งน้ำทะเลไม่มีกักเก็บไว้สำรอง 2. ชาวบ้านเหนื่อยยากมาก กับการตักน้ำทะเลมาใช้ในระบบเพาะฟัก 3. อัตราการรอดของลูกปูต่ำ เพราะภาชนะน้ำเน่าเสีย 4. เพาะฟักได้เฉพาะไขปูสีเทา และดำ แต่ไขสีส้มเพาะฟักไม่ได้ด้วยปัญหาเรื่องน้ำ	1. น้ำที่ใช้ในระบบเพาะฟักปู ลำบากมาก ต้องใช้แรงงานคน ไปตักน้ำในช่วงน้ำทะเลขึ้น ซึ่งอยู่ห่างจากศาลาเพาะฟักปู 2. คุณภาพน้ำไม่สะอาด น้ำเน่า ลูกปูตาย ต้องเปลี่ยนน้ำบ่อย อัตราการรอดต่ำ 3. เพาะฟักปูได้เฉพาะไขปูสีเทา และดำ ไม่สามารถเพาะไขสีส้มได้ ทำให้เสียโอกาสการอนุรักษ์ 4. การบันทึกระบบข้อมูลการเพาะฟักปู ด้าน ปริมาณลูกปูที่ขาย และปล่อยลงทะเล เพื่อรายงานต่อหน่วยงานภาครัฐ 5. การถ่ายทอดความรู้ ให้กับผู้สนใจที่มาทำกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ในชุมชน	1. พื้นที่ใช้เพาะฟักปูทะเล ไม่ได้ตั้งอยู่ในทะเล หรือ ใกล้ทะเล 2. ทะเลของชุมชน มีปรากฏการณ์ น้ำขึ้น-น้ำลง 3. น้ำทะเลในพื้นที่ ไม่สะอาด มีขยะทะเล ดินเลน 4. ไม่มีการจัดการความรู้ นำเสนอข้อมูลสำหรับการเผยแพร่ความรู้ 5. การเพาะฟักปูทะเล ใช้น้ำทะเลจำนวนมาก ไม่มีระบบการกักเก็บน้ำที่เพียงพอ

จากการวิเคราะห์ปัญหาด้วยเครื่องมือต้นไม้แห่งปัญหา (Problem Tree พบประเด็นปัญหาสำคัญ คือ 1 ระบบการเพาะปลูกเรื่องน้ำทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ และ 2 ปัญหาด้านการถ่ายทอดความรู้ สร้างความเข้าใจ ทั้งในกลุ่มชาวบ้าน และสื่อสารกับผู้มาทำกิจกรรมอนุรักษ์ในชุมชน ทั้งนี้ ทีม GEN A จัดอาสาเปลี่ยนแปลงชุมชน ได้นำมาวิเคราะห์สาเหตุ-ผลลัพธ์ (Cause effect analysis จนนำมาซึ่งแนวทางการแก้ไขปัญหา หรือกิจกรรมการพัฒนาในโครงการเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง (Action for Change ดังนี้

ทีม GEN A นำ Pain point มากำหนดกิจกรรมแก้ไขปัญหา (Action for Change

ผลการดำเนินงานของ Action for Change

กิจกรรม	ผลที่เกิดขึ้น	ปัญหา/อุปสรรค
1. สร้างบ่อเก็บน้ำทะเลดิบ โดยใช้ระบบดูดน้ำมาเก็บไว้	- ทีม GEN A ได้ขอรับการสนับสนุนจาก ปตท.สผ. ในการจัดสร้างบ่อเก็บน้ำดิบทะเล โดยมีการใช้เครื่องดูดน้ำทะเล มาเก็บไว้ในบ่อ ทั้งนี้ จะดูดน้ำในช่วงที่น้ำทะเลขึ้นสูง ทั้งนี้การก่อสร้างบ่อเก็บน้ำ ชุมชนร่วมใจกันสร้าง	- การสร้างบ่อเก็บน้ำทะเลดิบในช่วงแรก ไม่ประสบความสำเร็จ บ่อแตก - ขอความร่วมมือกับนักวิชาการ วิศวกรโยธา ออกแบบการสร้างให้
2. บำบัดน้ำให้มีคุณภาพ	- ขอความช่วยเหลือจากนักวิชาการด้าน วิศวกรรมเคมี ในการให้ความรู้เกี่ยวกับการบำบัดน้ำ ที่ต้องใช้สารเคมี และการตรวจคุณภาพน้ำ ก่อนที่จะนำไปใช้ในการเพาะปลูกทะเล - ได้รับการเสนอแนะจากนักวิชาการ ให้นำชุดตรวจสำเร็จรูปมาให้ชาวบ้านใช้ ซึ่งทำได้เอง	- การใช้คลอรีนในการบำบัดน้ำทะเลในบ่อ จะต้องอาศัยความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เรื่องปริมาณคลอรีนที่ใช้กับปริมาณน้ำ - การป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมี โดยไม่ให้ชาวบ้านสัมผัสกับคลอรีนโดยตรง - การตรวจคุณภาพน้ำ เป็นหลัก วิทยาศาสตร์ จะต้องหาวิธีการที่ง่าย ไม่ซับซ้อน ชาวบ้านทำได้เอง
3. ถังเก็บน้ำทะเลสะอาดพร้อมใช้	- ขอรับการสนับสนุนจาก ปตท.สผ. ในการ จัดเตรียมถังพลาสติกทึบแสง เพื่อเก็บน้ำทะเลที่ บำบัดแล้ว ไว้ใช้ในระบบเพาะปลูก	- จุดตั้งถังน้ำ ต้องไม่โดนแสงแดด และอยู่ใกล้อาคารเพาะปลูก เพื่อ สะดวกในการนำน้ำมาใช้
4. จัดทำข้อมูลองค์ความรู้ ทำนิทรรศการในศูนย์เพาะ ปลูก	- สรุปข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเพาะปลูก โดย มีการศึกษาในเชิงวิชาการ และพูดคุยกับ นักวิชาการประมง ของศูนย์ศึกษาการพัฒนา อ่าวคุ้งกระเบน - ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบนิทรรศการ ทำเป็นความรู้เรื่องการเพาะปลูกจัดแสดง นิทรรศการในศูนย์เพาะปลูก และนำข้อมูลเข้าไป อยู่ในระบบฐานข้อมูล ของ ปตท.สผ. ที่มีการทำ แอปพลิเคชัน ซึ่งเป็นโอกาสเพิ่มข้อมูลองค์ความรู้ ในระบบ	- การตรวจสอบข้อมูลองค์ความรู้ ที่ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ซึ่งต้องใช้เวลา

5.จัดกิจกรรมสร้างการรับรู้ / เสริมพลังชุมชนด้วยเครือข่าย	- จัดกิจกรรมค่ายเยาวชน จากภูผาสู่มหานครให้กับเยาวชนของสถานศึกษาในพื้นที่ชุมชนและใกล้เคียง จำนวน 2 รุ่นๆละ 50 คน รวม 100 คน - ออกแบบฐานกิจกรรมเรียนรู้ เรื่องขยะทะเล การทำอิฐจากขยะทะเล การเพาะต้นโกงกางในกระบอกไม้ไผ่ การปลูกต้นโกงกาง และการเพาะฟักปูทะเล - ขอรับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยในการจัดค่ายเยาวชน และรับการสนับสนุนอุปกรณ์สำหรับแจกผู้มาร่วมกิจกรรม จาก ปตท.สผ.อาที เสื้อ หมวก กระเป๋า ฯลฯ - เสนอให้ ปตท.สผ. นำเครือข่ายชุมชนชายฝั่ง 17 จังหวัด มาทำกิจกรรมการเรียนรู้ ในพื้นที่บ้านหนองบัว (เขาสำเภาคว่ำ - ประชาสัมพันธ์ และเชิญชวน หน่วยงานจากภายนอกเข้ามาทำกิจกรรมเพื่อสังคม ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล ในชุมชนบ้านหนองบัว เพื่อให้ชุมชน ได้ใช้สื่อเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ถ่ายทอด นำเสนอในสถานการณ์จริง	-สถานที่คับแคบ ห้องน้ำมีน้อย ไม่สามารถรองรับคนจำนวนมากได้ - บางกิจกรรมนักศึกษาแกนนำ GEN A ไม่สามารถมาร่วมได้ เนื่องจากมีภารกิจเรื่องเรียนในมหาวิทยาลัย ซึ่งชุมชนต้องดำเนินการเอง ถือว่าเป็นเรื่องที่ดีในการพิสูจน์ให้เห็นว่า ชุมชนมีศักยภาพ และสามารถจัดการตนเองได้
---	--	---

ผลการเปลี่ยนแปลงจากการดำเนินโครงการ

การดำเนินโครงการเสริมพลังชุมชน “บ้านนี้มีรัก(ษ์) พิทักษ์ปูทะเล” ของทีม GEN A จัดอาสาเปลี่ยนแปลงชุมชน ที่ขยายผลต่อยอดมาจากโครงการปี พ.ศ.2565 ซึ่งดำเนินการในระยะเวลา ตุลาคม 2567 - กรกฎาคม 2567 เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องระบบน้ำการเพาะฟักปูทะเล และการเผยแพร่ความรู้ ภูมิปัญญาการเพาะปูของชาวบ้าน มาผสมผสานกับความรู้ วิทยาการสมัยใหม่ เพิ่มประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการเพาะฟักปูทะเล ทั้งนี้เมื่อดำเนินการโครงการเสร็จสิ้นแล้ว ได้มีการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม (Focus Group กับผู้นำและสมาชิกกลุ่มเขาสำเภาคว่ำ เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2568 โดยนำนักศึกษาใหม่ สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เข้าร่วมกิจกรรมถอดบทเรียนการทำโครงการจิตอาสา ในมิติการพัฒนาชุมชน เชิงพื้นที่ของรุ่นพี่ นอกจากจะเป็นการประเมินผลและวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงในการดำเนินงานแล้ว ยังเป็นการสร้างการเรียนรู้ พร้อมส่งต่ออุดมการณ์ทำงานเพื่อสังคม และกระบวนการทำงานพัฒนา ให้กับรุ่นน้อง

ภาพกิจกรรม ถอดบทเรียนความสำเร็จผ่านเวทีเรียนรู้ให้กับนักศึกษา โดยผู้ใหญ่บ้าน และทีม GEN A

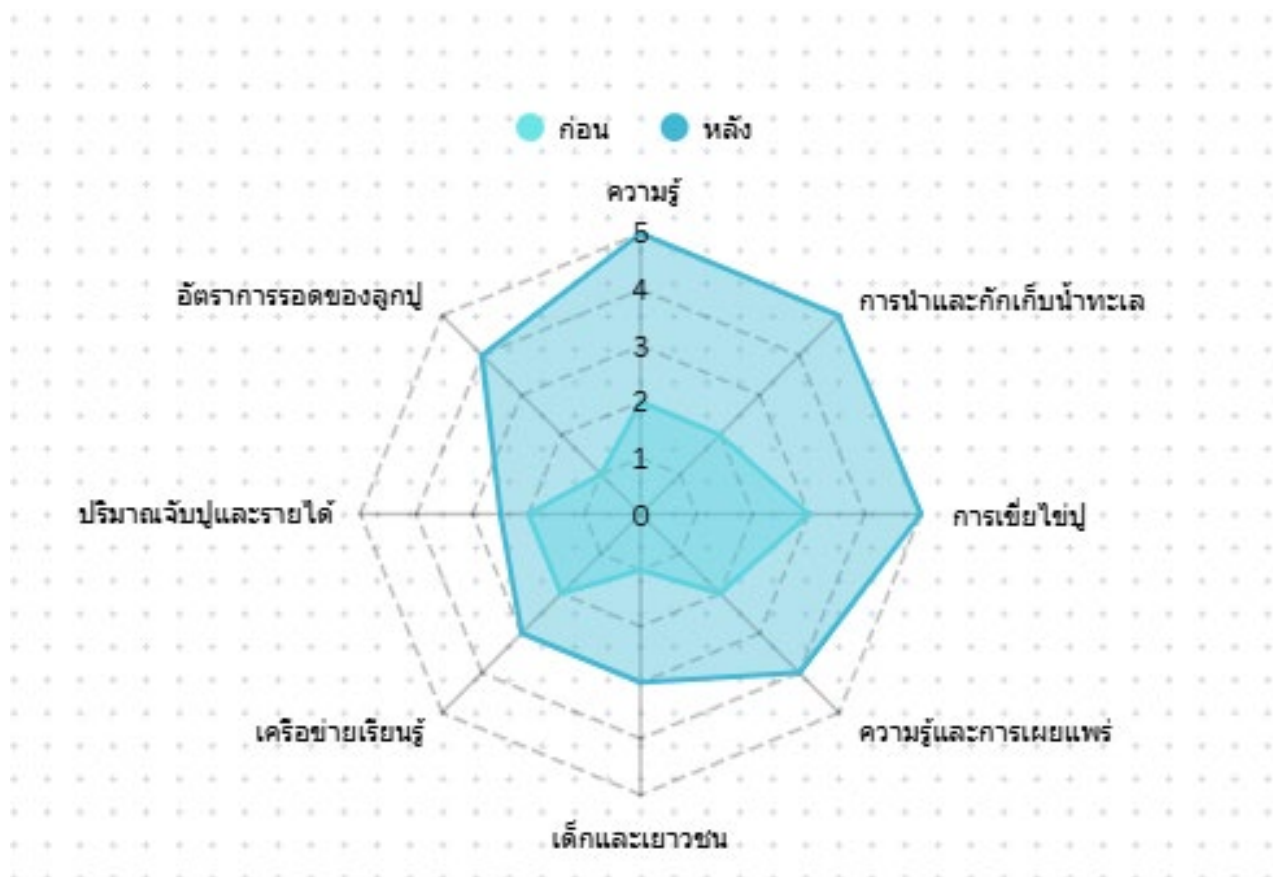
เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2568

สำหรับผลการจัดเวทีพูดคุย ประเมินผลการเปลี่ยนแปลงของการดำเนินโครงการ สรุปได้ดังนี้

ประเด็น	ก่อนดำเนินโครงการ	หลังการดำเนินโครงการ
1.ความรู้การเพาะปลูก เรื่องความเหมาะสมของ น้ำทะเล ก่อน คะแนน 2 หลัง คะแนน 5	เดิมที่ชุมชนไม่ได้ให้ความสนใจเรื่องคุณภาพของน้ำทะเลที่นำมาเพาะปลูกทะเล รู้เพียงว่าน้ำในทะเลมาใช้ โดยน้ำทะเลต้องมีความเค็ม และใช้ลิ้นสัมผัสความเค็ม เนื่องจากไม่มีความรู้เรื่องการวัดค่าความเค็ม และเกิดปัญหาน้ำเน่าเสียในการเพาะปลูก ต้องเปลี่ยนน้ำบ่อย	ชาวบ้านมีความรู้ในเชิงวิชาการ เรื่องค่าความเค็มของน้ำทะเลที่เหมาะสมในการนำมาเพาะปลูก และสามารถใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ในการวัดค่าความเค็มได้
2. การนำและกักเก็บ น้ำทะเล ก่อน คะแนน 2 หลัง คะแนน 5	ใช้แรงงานชาวบ้านตักน้ำทะเล ในช่วงที่น้ำทะเลขึ้น มาใส่ถังไว้ รอให้ดินเลนตกกตะกอน แล้วจึงนำน้ำมาใช้เพาะปลูก และเผชิญกับปัญหาน้ำทะเลไม่พอเพาะปลูก เนื่องจากมีน้ำเน่า ประมาณ 1-2 วัน ก็ต้องเปลี่ยนน้ำ ไม่เช่นนั้นลูกปูจะตาย	มีบ่อกักเก็บน้ำทะเล ที่สามารถตักเก็บน้ำทะเลดิบได้ประมาณ 30 ตัน สามารถใช้เพาะปลูกในระบบได้ 3 เดือน โดยใช้เครื่องดูดน้ำในช่วงที่น้ำทะเลขึ้นสูง มาใส่ในบ่อกักเก็บ และมีการบำบัดน้ำให้มีคุณภาพ ด้วยการเติมคลอรีนในบ่อ ผ่านระบบส่งจ่ายอัตโนมัติ จากนั้นทิ้งไว้ประมาณ 3-5 วัน จนกระทั่งค่าคลอรีนเป็น 0 จึงดูดน้ำจากบ่อ ไปเก็บในถังทึบแสง เพื่อใช้ในการเพาะปลูก

3.การเข้าป่า ก่อน คะแนน 3 หลัง คะแนน 5	เข้าได้เฉพาะเข้าป่าสีเทา และดำ เพราะหากนำป่าสีส้มมาเข้า ซึ่งต้องใช้ระยะเวลา 5-7 วัน จึงจะสามารถปล่อยปลงทะเลได้ แต่ด้วยปัญหาน้ำเน่าเสีย และเปลี่ยนน้ำบ่อย จึงไม่นำป่าสีส้มมาเข้า	สามารถเข้าป่าสีส้มในระบบเพาะฟักได้ เพิ่มปริมาณลูกปูในระบบการเพาะฟักได้มากขึ้น
4.ความรู้และการเผยแพร่ ก่อน คะแนน 2 หลัง คะแนน 4	ไม่มีการจัดทำข้อมูลความรู้เรื่องการเพาะฟักปูทะเล ที่เป็นระบบ และชาวบ้านไม่มีสื่อที่จะให้นำเสนอให้กับผู้ที่มาศึกษาดูงาน หรือ ทำกิจกรรมจิตอาสาด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรทะเลในชุมชน อีกทั้ง ชาวบ้านมีปัญหาเรื่องการสื่อสาร มีความกลัว อายุ ไม่กล้าพูด ทำให้ไม่สามารถถ่ายทอดได้อย่างมีประสิทธิภาพ	จัดการข้อมูลความรู้ภูมิปัญญาการเพาะฟักปู และข้อมูลสำคัญที่เป็นปัจจัยสำคัญในการเพาะฟักปู รวมทั้งเรื่องราวของการต่อสู้ เรียนรู้ของชาวบ้าน ที่ต้องการอนุรักษ์ปู จากความไม่รู้ สู่ความสำเร็จ ที่สามารถเป็นเรื่องราว สร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ที่มาศึกษาดูงาน นอกจากนี้ ยังมีการนำข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเพาะฟักปู ไปพัฒนาเพิ่มเติมในระบบแอปพลิเคชัน ที่ ปตท.สผ.ดำเนินการพัฒนาขึ้นให้กับชุมชน ซึ่งเป็นการเพิ่มช่องทางการถ่ายทอดข้อมูลความรู้การเพาะฟักปู ไปยังสาธารณะ และเครือข่ายชุมชน ประมงชายฝั่ง
5.เด็กและเยาวชน ก่อน คะแนน 1 หลัง คะแนน 3	ไม่ได้มุ่งให้ความสำคัญกับเด็กและเยาวชน ในสถาบันการศึกษาของชุมชน มาเรียนรู้ ทำกิจกรรม	จุดเริ่มต้นของการสร้างพื้นที่เรียนรู้ และทำกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง ผ่านค่ายเยาวชน จากภูผาสู่มหานคร รุ่นที่ 1-2 ที่ทีม GEN A ผนึกกำลังร่วมกับ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาผู้นำเยาวชน จันทบุรี (ศยศ. โดยมีนักเรียนในพื้นที่ มาทำความรู้จัก และกิจกรรมแล้ว ประมาณ 100 คน

6.เครือข่ายเรียนรู้ ก่อน คะแนน 2 หลัง คะแนน 3	ชุมชนมีเครือข่ายของกลุ่มอนุรักษ์ทะเล ชายฝั่ง ภายใต้ กรมทรัพยากรทางทะเลและ ชายฝั่ง ที่ 1 จ.ระยอง (ระยอง ซึ่งจะเชื่อมโยง เครือข่ายในพื้นที่ภาคตะวันออก และพบปะ ทำกิจกรรมร่วมกัน ผ่านเวทีประชุม สัมมนา ที่หน่วยงานภาครัฐจัดขึ้น	ขยายเครือข่ายชุมชนประมงชายฝั่ง 17 จังหวัดรอบอ่าวไทย และสำเภา คว่า โมเดล ที่พัฒนาขึ้น ได้รับการ ผลักดันจาก ปตท.สผ.ให้เป็นพื้นที่ ต้นแบบการเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์ ทะเล
7. ปริมาณการจับปู และรายได้ของชุมชน ก่อน คะแนน 2 หลัง คะแนน 2.5	ปี 2567 มีค่าเฉลี่ยการจับปู อยู่ที่ 102 กิโลกรัม/เดือน/ครัวเรือน มีรายได้อยู่ที่ 20,482 บาท (ข้อมูลจากการบันทึกของ ชาวบ้านที่รายงานในระบบให้กับ ปตท.สผ.	ปี 2568 มีค่าเฉลี่ยการจับปู อยู่ที่ 198 กิโลกรัม /เดือน/ครัวเรือน และมี รายได้อยู่ 21,600 บาท /เดือน (ข้อมูลจากการบันทึกของชาวบ้านที่ รายงานในระบบให้กับ ปตท.สผ.
8.อัตราการรอดลูกปู ก่อน คะแนน 1 หลัง คะแนน 4	ร้อยละ 10 เพราะเดิมที น้ำเน่าลูกปูตาย ก็ต้องทิ้ง	ร้อยละ 80 น้ำสะอาด ลูกปู เข้าสู่ระยะชูเอียง ที่สามารถปล่อยลงทะเลได้สูงมากขึ้น

ตูดน้ำทะเล

บ่อเก็บน้ำ และบำบัดน้ำทะเล ด้วยคลอรีน

ถังเก็บน้ำทะเลสะอาด เพื่อใช้ในระบบเพาะฟัก
ขอรับการสนับสนุนจาก ปตท.สผ.

ชุดตรวจค่า PH และความเค็ม

บ่อเลี้ยงปู และฟักปูในอาคาร ที่สนับสนุนโดย ปตท.สผ.
ซึ่งใช้น้ำทะเลที่บำบัดแล้ว ไปใช้ในระบบ และสามารถเลี้ยงปูสีส้มได้

กิจกรรมค่ายเยาวชน สร้างการรับรู้ให้กับเยาวชนในพื้นที่
“จากภูผา สู่มหานที” โดยทีม GEN A จิตอาสาเปลี่ยนแปลงชุมชน

ภาพกิจกรรมระดมจิตอาสา จากภายนอก
ทำกิจกรรมเรียนรู้เชิงอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง โดยทีม GEN A

กิจกรรมเครือข่ายชุมชนชายฝั่ง 17 จังหวัด
โดยร่วมมือกับ ปตท.สผ. ผลักดันบ้านหนองบัว (สำเภาคว่า เป็นพื้นที่ต้นแบบ

สรุปผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์และตัวชี้วัด

วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย	ผล	สถานะ
1. เพื่อถอดบทเรียนการอนุรักษ์ปูของชาวบ้านในชุมชน เข้าใจปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น	1.จำนวนครั้งที่เวทีการถอดบทเรียนร่วมกัน	2 ครั้ง	2 ครั้ง	บรรลุ
	2.ร้อยละสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์เข้าร่วม	80 (จาก 20 คน)	ร้อยละ 100	บรรลุ
2. เพื่อออกแบบ และพัฒนารูปแบบการเพาะฟักปูทะเล ที่สอดคล้องกับบริบทชุมชน	1.จำนวนระบบการเพาะฟักปูที่พัฒนาขึ้น	1 ระบบ	1 ระบบ (ระบบน้ำ)	บรรลุ
	2.จำนวนนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้น	1 นวัตกรรม	1 นวัตกรรม (แอปพลิเคชันความรู้เรื่องปู)	บรรลุ
3.เพื่อสร้างการรับรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลให้กับเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชุมชน และบุคคลภายนอก/จิตอาสาที่สนใจ	1.จำนวนเด็กและเยาวชนในสถานศึกษาของชุมชนเข้าร่วมโครงการ	100 คน	114 คน	บรรลุ
	2. บุคคลภายนอก/จิตอาสาเข้าร่วมกิจกรรม/ศึกษาเรียนรู้ในชุมชน	500 คน	780 คน	บรรลุ
4.เพื่อสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายชุมชนประมงชายฝั่งอ่าวไทย	3. ร้อยละของจังหวัดชายฝั่งทะเลอ่าวไทย ในเครือข่ายที่มาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้	ร้อยละ 50 (17 จังหวัด)	ร้อยละ 94.1 (16 จังหวัด)	บรรลุ

ความยั่งยืนของโครงการ

- 1.ชุมชนได้รับการติดตั้งความรู้ในเชิงปฏิบัติการ ที่สามารถทำได้เอง
- 2.การพัฒนาเรื่องการเพาะฟักปูทะเล สอดคล้องกับบริบทของชุมชน
- 3.กลไกเสริมหนุนจากนักวิชาการ หน่วยงานภายนอก และหน่วยงานภาครัฐต่างๆ
- 4.ชุมชนเป็นพื้นที่เรียนรู้ และทำกิจกรรมพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง

ข้อเสนอแนะเพื่อการต่อยอด/ขยายผลการดำเนินโครงการ

- 1.ส่งเสริมให้มีการเพาะปลูกในระดับครัวเรือน
- 2.ขยายผลไปยังชุมชนข้างเคียง ซึ่งมีบริบทเดียวกัน
- 3.สร้างกลุ่มเยาวชนในชุมชน มาทำงานอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง ร่วมกับผู้นำชุมชน และชาวบ้าน
- 4.ใช้พื้นที่บ้านหนองบัว (เขาสำเภาคว่ำ) เป็นพื้นที่ปฏิบัติการให้กับนักศึกษา

เครือข่ายความร่วมมือ

ลำดับ	หน่วยงาน / องค์กร	ความร่วมมือ/สนับสนุน
1.	บริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน หรือ ปตท.สผ.	- สนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ - เชื่อมเครือข่ายชุมชนชายฝั่ง 17 จังหวัด
2.	ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน ฯ	- องค์ความรู้ด้านการเพาะปลูกทะเล
3.	สำนักงานประมงอำเภอนายายอาม จ.จันทบุรี	- ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง - อำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน
4.	สถานศึกษาในพื้นที่ตำบลกระแจะ อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี	- การจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็ก และเยาวชนในสถานศึกษา
5.	สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา คณะเทคโนโลยี อุตสาหกรรม มรภ.รำไพพรรณี	- ช่วยเหลือด้านการก่อสร้างบ่อพักน้ำทะเล
6.	สาขาวิชาวิศวกรรมเคมี คณะเทคโนโลยี อุตสาหกรรม มรภ.รำไพพรรณี	- ช่วยเหลือ สนับสนุนเรื่องความรู้การใช้สารเคมี บำบัดน้ำทะเล การตรวจคุณภาพน้ำทะเล
7.	สาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้า คณะเทคโนโลยี อุตสาหกรรม มรภ.รำไพพรรณี	- ช่วยเหลือ การนำข้อมูลองค์ความรู้เรื่องปู เพิ่มในระบบแอปพลิเคชัน ภายในศูนย์เรียนรู้

	นายคุณานต์ คำผล (โต๊ด) นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	“ตั้งแต่ได้เข้าร่วมกับโครงการนี้ ได้รับความรู้ใหม่ ๆ ได้กระบวนการและแนวคิดในการทำงานพัฒนาในเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่ง ได้ทำงานข้ามพันศาสตร์ที่ตัวเองเรียนๆ ได้เห็นความเปลี่ยนแปลงของชุมชน และภูมิใจมาก ที่สิ่งที่ผมและเพื่อนๆทำ ช่วยแก้ปัญหาให้ชาวบ้านได้
	นายทินภัทร กิจบริหาร (ภัทร) นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	ผมเรียนพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นสายสังคม พอได้มาร่วมทำโครงการนี้ ทำให้ได้เรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์เป็นความสนุก และท้าทายที่จะบูรณาการความรู้ด้วยกัน
	นางสาวปฐมาภรณ์ ธาตุดี (เหมย) นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	รุ่นพี่ได้สร้างงานพัฒนา จนประสบความสำเร็จและดีใจที่มีผู้ใหญ่เห็นความสำคัญและเข้ามาสนับสนุนพัฒนาต่อยอด จนทำให้โครงการขยายผลเป็นแหล่งเรียนรู้ให้ชุมชนอื่นๆ
	นายชัยรัตน์ รอดแสง (ปั๋งปอนโน) นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	ผมรู้สึกว่าเป็นความสนุก ตื่นเต้นมากๆ เพราะผมเป็นคน กทม.ไม่เคยเรียนรู้เรื่องการเพาะปลูก การทำโครงการนี้ ไม่ได้แค่ทำงาน แต่มันคือการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนไปพร้อมกัน
	นางสาวลักขณา ทิพนาค (น้องหนู) นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	หนูทำงานอาสา กับทีม GEN A มาหลายโครงการ คิดว่าโครงการนี้ น่าสนใจมากๆ เพราะต่อยอดความสำเร็จจากรุ่นพี่ และเป็นงานที่มีหน่วยงานระดับประเทศเข้ามาสนับสนุน และได้ทำงานกับนักวิชาการหลายสาขา และจิตอาสาที่มาจากที่ต่างๆ